

DETAILBESKRIVELSE AF TEMA

Titel	Fra arbejdsfællesskab til bofællesskab. Familiens udvikling fra oldtid til nutid
Elevgruppe	3. - 4. klassetrin
Formål	Formålet med temaet er at give eleverne indblik i, viden om og forståelse af: <ul style="list-style-type: none">• Familien som den grundlæggende enhed i samfundet gennem årtusinder.• Familiens funktioner og udvikling som en del af samfundets udvikling.• Menneskets samspil med naturen.
Historisk baggrund	<u>Familiens udvikling og funktion fra oldtid til nutid.</u> Jernalder: I Jernalderen var alle i familien sammen om at dyrke markerne, passe husdyrene og samle forråd. Man var bønder. Familien levede i et tæt samspil med naturen, hvor det var nødvendigt for overlevelse og sundhed, at man tilpassede sig årstidernes skiften og sørgede for indsamling af forråd i sommerperioden til brug om vinteren. Arbejdet foregik i familien og alle familiemedlemmer var med til at skaffe føden til familiens overlevelse. Der opstod i løbet af Jernalderen i Danmark en specialisering indenfor forskellige håndværk og dermed blev der basis for handel (udveksling af varer og tjenesteydelser) i landsbyen eller i stammen. Middelalder: I Middelalderen omkring 1300-1400-tallet opstod en ny social enhed, nemlig fæstebondefamilien. Både manden og kvinden havde retten til at arve rettigheden til at dyrke fæstegården, og familierne i landsbyen lavede alliancer (ægteskaber) omkring brugsretten til fæstegårdens jord. I Middelalderen levede bondebefolkningen fortsat i et tæt samspil med naturen og i landsbyen var der et arbejdsfællesskab omkring dyrkning af markerne. Børn kunne være hyrder for køer og får på landsbyens fælles græsarealer. Bøndernes overskudsproduktion blev brugt til landgilde (leje af fæstegårdens jord og bygninger) eller solgt til bybe-

folkningens forbrug.

Der opstod i løbet af Middelalderen bysamfund, med specialiserede håndværkere og handlende, der var løsrevet fra det jordbundne fællesskab og hvor arbejdet ikke længere hørte hjemme i familien. Børnenes læring foregik i velstående familier på latinskolen i den store by, købstaden. Råvarer til husholdningen blev købt ind og forarbejdet i huset af madmor, tjenestefolk og børn.

Industrisamfundet 1800 - 1950:

I Industrisamfundet var bondesamfundet organiseret som familiebrug. Far, mor, børn, tjenestekarle og tjenestepiger varetog arbejdet i landbruget og husholdningen i fællesskab. Alle havde en funktion i familiens overlevelse. Børnene gik i skole en del af året, men ofte ikke i den travle tid i landbruget.

Til de gamle i familien blev der op til ca. 1900 indrettet en aftægtsbolig i den ene ende af stuehuset. Senere blev det almindeligt, at man byggede aftægtshus ved siden af gården eller i den nærmeste by.

I byen havde familierne mange forskellige erhverv. Der var håndværk-, handel- og serviceerhverv. I nogle tilfælde var arbejdet placeret sammen med boligen, men efterhånden var der flere familier, hvor faderens erhvervsarbejde foregik et andet sted. Husmoderen varetog husarbejdet og pasning af børnene. Børnene gik i skole 6 dage om ugen.

I nogle tilfælde voksede byen op omkring en eller flere industrivirksomheder. Fabrikken blev arbejdsplads for både mand og kone i mange familier. Arbejderfamilien med både far og mor som udearbejdende blev mere og mere almindelig i perioden frem mod 1950. Kvindernes indtog på arbejdsmarkedet fortsatte i den efterfølgende periode.

Nutiden:

Denne udvikling mod mere specialiserede erhverv er fortsat gennem industrisamfundet og op til nutiden. Arbejdet er i dag oftest ikke længere en del af familien.

I dag er bondefamilien f.eks. ikke sammen om arbejdet i landbruget. Børnene går i skole 5 dage om ugen og konen arbejder i en nærliggende by.

Familiebruget er afløst af:

Industrilandbrug med ansat personale og en specialiseret produktion.

Deltidslandbrug uden ansat personale, hvor familien har hovedindkomst fra andet erhverv.

Nedlagte landbrug, hvor hele familiens indkomst kommer fra andet erhverv (evt. "byfamilie", der ønsker at bo på landet)

Bybefolkning og landbefolkning har ofte forskelligt syn på naturen. Bybefolkningen ser generelt naturen som et sted, man kan rekreere og motionere - ikke et sted, man kan høste af "overskuddet" til familiens overlevelse. For landmanden er landbrugsjorden forudsætningen for at kunne være i erhvervet.

I byen er der mange forskellige erhverv. Som hovedregel er arbejdet ikke placeret sammen med beboelsen, men et andet sted, på fabrikken, institutionen, skolen, butikken m.v. Der er selvstændige uden ansatte medarbejdere, offentlige arbejdsgivere, private arbejdsgivere og arbejdstagere (ansatte).

Kvindernes adgang til arbejdsmarkedet med egen indtægt har også medført muligheden for at blive selvforsørgende og dermed opnå uafhængighed af mandens indtægt.

Begrebet kernefamilie med far mor og børn er af forskellige årsager under opbrud i dag. Familier deler sig op (skilsmisse) og de indgår efter et stykke tid i nye familiekonstellationer med nye partnere (med dine, mine og vores børn) eller vælger at leve som singler (evt. enlig forsørger med børn). Sociale lag og social status er begreber, der indbefatter både familie-situationen, arbejds-situationen og bo-situationen.

Husholdningsarbejdet fylder nu kun en mindre del af familiens hverdag, da de fleste voksne er udearbejdende. I den travle hverdag laves maden ofte ud fra halv- eller helfabrikata(frosne færdigretter). I weekenden bruges der måske mere tid på madlavningen, man får besøg af venner. Gamle kønsrollemønstrene er i dag under opbrud i familierne og man er på vej mod mere ligelig fordeling af arbejdet i hjemmet.

	<p>Man spiser, sover og rekreerer i familien. De gamle passes ikke i familien, men i institutionen i nærheden. Børnene passes i børnehave, SFO og skole i dagtimerne.</p>
<p>Indhold</p>	<p>I temaet kan der f.eks. arbejdes med familien inden for følgende historiske perioder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jernalderen. • Middelalderen. • Industrisamfundet i 1800-1900 tallet. • Nutiden. <p>Følgende delemner kan f.eks. indgå i arbejdet med temaet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Familiens funktioner. <ul style="list-style-type: none"> • Kernefamilie med arbejdsfællesskab • Bofællesskab • Rekreation i familien 2. Boligen. <ul style="list-style-type: none"> • Indretning til arbejdsplads • Husholdning • Rekreation • Terrasse og have 3. Dagligliv. <ul style="list-style-type: none"> • Arbejdsfællesskab før industrialiseringen • Bofællesskab i nutiden 4. Føde. <ul style="list-style-type: none"> • Selvforsyning • Halv- og helfabrikata • Tilberedning af maden før og nu • Nye nordiske madretter/madretter fra andre kulturer 5. Erhverv. <ul style="list-style-type: none"> • Arbejdsgiver - Offentlig/privat • Selvstændig • Arbejdstager 6. Lege og spil. <ul style="list-style-type: none"> • Spil • Lege • Legetøj 7. Højtider og fester. <ul style="list-style-type: none"> • Årstidsfester før og nu

	<ul style="list-style-type: none"> • Overgangsfester fra oldtid til nutid <p>8. Roller.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barn • Ung • Forældre • Bedsteforældre • Tjenestekar/-pige, ansat som aupair <p>De forskellige delemner kan perspektiveres ved at undersøge forskelle mellem by og land og forskellige sociale lag i samfundet.</p> <p>Vælger man f.eks. at arbejde med delemnet "Spil" kan man undersøge fund af brætspil fra oldtiden og sammenligne dem med nutidens brætspil/ elektroniske spil. I nogen tilfælde er der sammenfald af spilopbygninger m.v., i andre tilfælde er der store forskelle.</p>
Undervisningsforløb i Jernaldermiljøet	<p>Årstidsfesten (rollespil)</p> <p>Dagens og årets gang i jernalderlandsbyen</p>
Fag og fælles mål som kan indgå i emnet / temaet	<p>Historie</p> <p>Dansk</p> <p>Natur/Teknik</p> <p>Sløjd, håndarbejde og hjemkundskab.</p>
Andre steder som kan indgå i emnet / temaet	<p>Vejle Museum</p> <p>Haderslev Museum</p> <p>Horsens Museum</p> <p>Dansk Landbrugsmuseum, Gl. Estrup</p> <p>Glud-, Kringsminde-, Karensminde- og Give Egnens Museum</p> <p>Moderne landbrug</p> <p>Danmarks Industrimuseum i Horsens</p>